

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

dla
***Lokalnej Strategii Rozwoju
Lokalnej Grupy Działania
Partnerstwo Północnej Warmii
i Wysoczyzny Elbląskiej
na lata 2014-2023***

Frombork, grudzień 2015r.

SPIS TREŚCI

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.....	4
2. Wprowadzenie	5
3. Opis analizowanego dokumentu	6
3.1 Cele analizowanego dokumentu	6
3.2 Powiązania z innymi dokumentami	7
3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu	9
4. Zakres prognozy	10
4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy	10
4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem	14
4.3 Horyzont czasowy oceny	15
4.4 Źródła danych	15
4.5 Rozpatrywane warianty.....	17
5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.....	18
5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	18
5.1.1 Woda	18
5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady	19
5.1.3 Powietrze i klimat	20
5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność	22
5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe	23
5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie	25
5.2 Standardy jakości stanu środowiska	25
5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu.....	25
5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku	26
5.2.3 Normy jakości wód i gruntów.....	27
6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	28
6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem	28
6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna	28
6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne	29
6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie	30
6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych.....	30
6.1.5 Zasoby wód podziemnych	30
6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa.....	31
6.1.7 Gospodarka odpadami.....	31
6.1.8 Lasy i ochrona przyrody	31
6.1.9 Formy ochrony przyrody	32
6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego.....	33

6.2	Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym.....	34
6.3	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie.....	35
6.4	Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów	36
7.	Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu	37
7.1	Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniem.....	37
7.2	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego	37
7.3	Opis rozwiązań alternatywnych	37
7.4	Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania	38
7.5	Przewidywane oddziaływania na środowisko.....	39
7.5.1	Oddziaływanie transgraniczne	40
7.6	Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów	40
8.	Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu	42
8.1	Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne	42
8.2	Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi.....	42
8.3	Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu	42
8.3.1	Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko.....	44
8.4	Zalecenia dla innych dokumentów	45
9.	Monitoring.....	47
9.1	Ocena i weryfikacja wskaźników	47
10.	Braki i trudności.....	50
11.	Spis tabel	51
12.	Spis rysunków.....	51
13.	Załączniki.....	51
13.1	Matryca oceny oddziaływania	51

1. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Wymagania prawne sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023¹ (tzw. oceny strategicznej oddziaływania na środowisko), zawarte są zarówno w dyrektywie europejskiej, jak i w polskich przepisach dotyczących ochrony środowiska.

Przedmiotem oceny był projekt Strategii z listopada 2015r.

Strategia Rozwoju LGD to dokument długookresowy, który określa kierunki i cele rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”.

Przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko projektu Strategii odnosiła się do oceny wpływu przyjętych zadań na środowisko i jego zasoby.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

Celem Prognozy jest również identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w analizowanym dokumencie.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji Strategii tak, by w jak największym stopniu była ona spójna i komplementarna z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych zadań i działań zapisanych w Strategii.

Przeprowadzona analiza wykazała, że wdrożenie Strategii będzie miało zasadniczo pozytywny wpływ na środowisko i jego zasoby, a przyjęte założenia oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców gmin LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”.

Jednak w niektórych przypadkach realizacja zapisów Strategii może powodować ujemny wpływ na określone elementy środowiska i mieszkańców gmin, członków LGD. W większości przypadków, wpływ ten będzie chwilowy i/lub krótkotrwały i głównie związany z procesem budowlanym, który ma charakter lokalny. Te ewentualnie negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

Analizowany projekt Strategii w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju gmin. Po rozszerzeniu ich o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy, będzie można wskazywać ją jako dokument, zgodny z pozostałymi ważnymi i strategicznymi dokumentami wewnętrznymi LGD.

¹ dalej Strategii

2. Wprowadzenie

Podstawą prawną wykonania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko projektu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” na lata 2014-2023 są zapisy ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko², która wprowadza do polskiego prawodawstwa zapisy Dyrektywy Parlamentu i Rady Europy Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów na środowisko (tzw. Dyrektywa SEA³). Przepisy ustawy odnoszą się również do zapisów Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska oraz Dyrektywy 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.

Prognozę wykonano w oparciu o projekt Strategii z listopada 2015r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, organ opracowujący projekt Strategii, wystąpił do właściwych organów w celu określenia zakresu wymaganego dla niniejszej prognozy:

- pismo z 26.11.2015r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- pismo z 26.11.2015r. do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie.

Powyższe organy ustaliły zakres informacji, zgodny z art. 51 ust.2 UOOS:

- pismo RDOŚ w Olsztynie znak WSTE.411.58.2015.BW,
- pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie znak ZNS.9082.2.200.2015.

Przygotowana prognoza powinna być poddana konsultacjom społecznym wraz z opracowanym projektem Strategii.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie ww. organów oraz rozpatrzyć uwagi i wnioski zgłoszone w wyniku udziału społeczeństwa w procesie konsultacji społecznych.

Następnie, po zatwierdzeniu projektu dokumentu, powinien on być udostępniony społeczeństwu wraz z informacją w jaki sposób ocena środowiskowa została uwzględniona.

² zwanej dalej UOOS

³ zwanej dalej DSEA

3. Opis analizowanego dokumentu

3.1 Cele analizowanego dokumentu

Strategia na lata 2014-2023 określa cele ogólne, w ramach których wskazano cele szczegółowe i przedsięwzięcia:

1. Cel ogólny *Rozwój Przedsiębiorczości na obszarze LGD*

1.1. Cel szczegółowy 1.1.

Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD

1.1.1. Planowane przedsięwzięcia

- działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD
- działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podejmować lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD
- działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD

1.2. Cel szczegółowy 1.2.

Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD

1.2.1. Planowane przedsięwzięcia

- tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej
- działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk
- tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów

2. Cel ogólny *Rozwój Turystyki na obszarze LGD*

2.1. Cel szczegółowy 2.1.

Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD

2.1.1. Planowane przedsięwzięcia

- budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej
- promocja oferty turystycznej obszaru LGD
- działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD

2.2. Cel szczegółowy 2.2.

Znana marka turystyczna obszaru LGD

2.2.1. Planowane przedsięwzięcia

- tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD
- aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD
- jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD

3. Cel ogólny *Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD*

3.1. Cel szczegółowy 3.1.

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD

3.1.1. Planowane przedsięwzięcia

- działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD
- działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD

3.2. Cel szczegółowy 3.2.

Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD

3.2.1. Planowane przedsięwzięcia

- działania promujące walory obszaru LGD
- rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD
- działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD

4. Cel ogólny *Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD*

4.1. Cel szczegółowy 4.1.

Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD

4.1.1. Planowane przedsięwzięcia

- podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD
- działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzenia wolnego czasu

4.2. Cel szczegółowy 4.2.

Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD

4.2.1. Planowane przedsięwzięcia

- budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej lub skracają dystans albo czas dojazdu do tych obiektów
- budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub kulturalnej
- działania ułatwiające mieszkańcom dostęp do usług lokalnych

3.2 Powiązania z innymi dokumentami

Prace nad Strategią były determinowane poprzez inne dokumenty planistyczno-strategiczne. Zadania oraz działania określone w Strategii musiały być w dużej mierze komplementarne i spójne z tymi dokumentami lub też wprost z nich wynikać.

Założone zadania w Strategii są zgodne z założeniami i celami **Strategii Rozwoju Kraju 2020**, w tym w szczególności z następującymi priorytetowymi kierunkami interwencji:

- I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego,
- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki,
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami,
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej,
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska,
- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych,
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.

Strategia realizuje bezpośrednio również cele zawarte w **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności** poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, przeciwdziałaniu ubóstwa i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, jednocześnie dążąc do przyspieszenia rozwoju gmin, przeciwdziałania marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych. Tym samym, umożliwia to również realizację celów Strategii Lizbońskiej, kładących duży nacisk na wzmocnienie spójności społecznej.

LGD podejmując się realizacji działań, ujętych w Strategii i rozumianych jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych, przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego w gminach należących do LGD.

Strategia odpowiada także stawianym celom w **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. Poprzez swoje działania wpłynie on na poprawę zagospodarowania przestrzennego i planowania przestrzennego w skali gmin i regionu.

Realizacja działań Strategii pozwoli na także na zwiększenie atrakcyjności gmin i regionu, a także wykorzystanie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym, co będzie zgodne z założeniami **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury 2004-2013** wraz z **Uzupełnieniem Strategii na lata 2004-2020**.

Także na poziomie regionalnym Strategia wpisuje się w realizację najważniejszych dokumentów strategicznych dla województwa warmińsko-mazurskiego:

- **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025**

Strategia dąży do wyrównywania standardów europejskich. To przykład dostosowania lokalnej gospodarki do funkcjonowania systemu gospodarczego. Ma zapewnić m.in. mieszkańcom obszaru LGD współczesne standardy obsługi ludności doprowadzając do zmniejszenia różnic społecznych i gospodarczych.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**

Realizacja działań przyjętych w Strategii umożliwi osiągnięcie celu nadrzędnego jakim jest „zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu”.

- **Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018 oraz Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016**

Zgodność Strategii z ww. dokumentami przejawia się w m.in. punkcie: ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody; dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski oraz ochrona klimatu.

- **Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2015**

Zgodność Strategii przejawia się w obszarze: Ochrona dziedzictwa kulturowego, Cel szczegółowy: Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego.

- **Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim**

Strategia wpisuje się w cel: Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.

- **Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020**

Strategia wpisuje się m.in. w Cel 2.1. Wzrost poziomu wiedzy i doświadczenia w sektorze ekonomii społecznej wśród różnych grup społecznych województwa.

3.3 Sposób wdrażania zapisów dokumentu

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii jest Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”. Do podstawowych obowiązków LGD należeć będzie m.in.:

- wskazanie źródeł finansowania Strategii;
- wytyczenie strategicznych, operacyjnych i cząstkowych celów rozwoju Strategii;
- nakreślenie planu i harmonogramu prac nad opracowaniem Strategii;
- kontrola procesu wdrażania Strategii i weryfikacja poszczególnych zadań i kierunków działania;
- ocena efektów wdrożenia Strategii i finansowych relacji z budżetem LGD.

System realizacji Strategii ściśle zależy od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych. Ma na niego również wpływ aktywność oraz skuteczność działań partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz samych mieszkańców gmin. Wszystkie te podmioty mogą same wspierać zaplanowane działania i właśnie dlatego właściwe wdrażanie Strategii wymaga skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację.

4. Zakres prognozy

4.1 Użyte metody przy sporządzaniu prognozy

Przeprowadzenie prognozy oddziaływania na środowisko w ramach postępowania strategicznej oceny oddziaływania dla planów i programów polega m.in. na identyfikacji możliwych do ustalenia skutków środowiskowych oraz zapewnieniu uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych, ekonomicznych i społecznych we wczesnej fazie procesu podejmowania decyzji. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko umożliwia również analizę rozwiązań alternatywnych oraz wskazanie i włączenie wskaźników monitorowania skutków środowiskowych.

Celem Prognozy jest identyfikacja i ocena stopnia oraz sposobu uwzględnienia aspektów środowiskowych w Strategii.

W Prognozie odniesiono się także do niezbędnych modyfikacji analizowanego dokumentu tak, by w jak największym stopniu był on spójny i komplementarny z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz innymi dokumentami programowymi. Analizowano również możliwości eliminacji lub ograniczenia niepożądanych i nieakceptowanych celów i działań zapisanych w Strategii. Choć konieczne jest wyraźne podkreślenie, że rolą Prognozy nie jest zasadnicza zmiana Strategii.

Jako punkt wyjścia przyjęto, że prace nad Prognozą powinny zapewnić/umożliwić:

- identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych realizacji Strategii;
- identyfikację potencjalnych pól konfliktów przyrodniczo-przestrzennych;
- identyfikację sprzeczności z ustaleniami innych dokumentów programowych lub z wymogami prawa;
- wskazanie znaczących aspektów środowiskowych w poszczególnych obszarach Strategii;
- identyfikację i eliminację tych celów, priorytetów i kierunków rozwoju, których negatywne skutki środowiskowe pozostają w sprzeczności z wymogami prawa;
- wskazanie metod ograniczania negatywnych (ale akceptowalnych) oraz wzmacniania pozytywnych (preferowanych) skutków środowiskowych realizacji Strategii;
- wskazanie rozwiązań alternatywnych, mogących zmniejszyć obciążenia środowiska;
- określenie listy wymogów koniecznych do spełnienia podczas realizacji przedsięwzięć przewidzianych w ramach Strategii;
- określenie listy wskaźników pozwalających monitorować i oceniać realizację Strategii;
- określenie obszarów niepewności i ryzyka opracowywanej Strategii.

Uwzględniając istniejące ograniczenia, związane m.in. z poziomem uogólnienia danych i informacji wyjściowych, należy zwrócić uwagę na pewne kwestie:

- dokument jakim jest Strategia, bezpośrednio nie powoduje skutków środowiskowych;
- źródłem potencjalnych skutków środowiskowych będzie realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych;

- różne oddziaływania środowiskowe uwidaczniać się będą co najmniej w dwóch wymiarach:
 - przestrzennym – poprzez zmiany stanu środowiska,
 - systemowym – poprzez wpływ na możliwość realizacji wymogów zrównoważonego rozwoju,
- zmiany w środowisku są spowodowane wieloma czynnikami, przez co różne przedsięwzięcia mogą mieć zróżnicowany wpływ na środowisko;
- Prognoza nie może precyzyjnie określić skutków środowiskowych planowanych przedsięwzięć, tym samym odnosi się do rodzajów potencjalnych zdarzeń i dokonuje przede wszystkim oceny jakościowej skutków.

Niniejszą Prognozę opracowano wykorzystując metodykę opartą o analizę powiązań sieciowych, analizę zarządzania ryzykiem, ocenę ekspercką oraz w oparciu o najlepszą wiedzę i doświadczenie autorów. W pracy wykorzystano również wytyczne Komisji Europejskiej:

- Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE,
- Wytyczne nt. integracji zagadnień zmian klimatu i różnorodności biologicznej w ocenach strategicznych.

Przy określaniu potencjalnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko brano pod uwagę:

- oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska i potencjalne ich skutki,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- ochronę i użytkowanie zasobów naturalnych (w tym jakość i ilość wody, jakość powietrza, hałas, odpady stałe),
- zagospodarowanie przestrzenne.

W ramach analizy zakresu oddziaływania Strategii, oceniono w jaki sposób planowane działania:

- 1) woda
 - a) będą miały wpływ na jakość wód powierzchniowych i/lub podziemnych wg przyjętych standardów
 - b) będą miały wpływ na system hydrogeologiczny
 - c) będą miały wpływ na zużycie zasobów wód
- 2) powierzchnia ziemi
 - a) pomogą chronić właściwości powierzchni ziemi
 - b) będą miały wpływ na tereny zanieczyszczone
 - c) będą promowały gospodarkę odpadami w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zmniejszeniem ilości deponowanych odpadów i likwidacji składowisk
- 3) powietrze, przeciwdziałanie zmianom klimatu
 - a) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń powietrza
 - b) będą prowadziły do redukcji emisji gazów cieplarnianych

- c) będą miały wpływ na poprawę efektywności energetycznej
- d) będą miały wpływ na korzystanie ze źródeł odnawialnych
- e) będą prowadziły do redukcji zanieczyszczeń transportowych
- 4) fauna, flora, bioróżnorodność, obszary chronione (w tym obszary Natura 2000)
 - a) będą wspierały przyjęte cele w zakresie zwiększenia bioróżnorodności
 - b) będą poprawiały jakość i/lub ilość obszarów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów w sieci Natura 2000
- 5) krajobraz, dziedzictwo kulturowe (w tym zabytki, dobra materialne)
 - a) będą miały wpływ na ochronę krajobrazu przed rozwojem terenów zurbanizowanych
 - b) będą wspierały ochronę bądź odtworzenie cennego krajobrazu kulturowego
 - c) będą ułatwiały ochronę dziedzictwa kulturowego
 - d) będą wspierały rozwój przestrzenny, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju
 - e) będą podnosiły poziom ochrony przeciw naturalnym zagrożeniom
- 6) ludność, ochrona zdrowia
 - a) będą umożliwiały zmniejszenie ekspozycji ludności na hałas
 - b) będą próbowały ograniczyć powiązane ze środowiskiem ryzyka dla zdrowia i życia

Analiza oddziaływania została przeprowadzona na najniższym, dostępnym szczeblu określonych w projekcie Strategii działań. Przy identyfikacji elementów składowych planowanych działań i potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne, zastosowano metodę matrycową, dostosowaną do rodzaju i skali przedsięwzięć.

Zestaw przeanalizowanych kryteriów bazowych, objął kilkadziesiąt najważniejszych z punktu oddziaływania inwestycji na środowisko oraz wymogów ochrony środowiska. Opracowana matryca objęła 770 pól. Do opracowania matrycy przyjęto 7-stopniową skalę oceny oddziaływania planowanych działań w ramach Strategii, które następująco zdefiniowano jako:

- *Wzmacniające (W)* – służące bezpośrednio ochronie środowiska;
- *Korzystne (K)* – istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko;
- *Potencjalnie Korzystne (PK)* – korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
- *Neutralne (N)* – nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
- *Potencjalnie Negatywne (PN)* – koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją przedsięwzięć, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);

- *Niekorzystne/Hamujące (H)* – realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie;
- *Konflikt (F)* – realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia.

Analiza objęła również w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji:

- czas oddziaływania:
 - *Chwilowe (CH)* – oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji;
 - *Krótkoterminowe (KR)* – oddziaływanie w czasie trwania inwestycji;
 - *Średnioterminowe (SR)* – oddziaływanie kilkuletnie;
 - *Długoterminowe (DR)* – oddziaływanie kilkunastoletnie;
 - *Stale (ST)* – oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe;
- rodzaj oddziaływania:
 - *Bezpośrednie (BP)* – oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa;
 - *Pośrednie (PS)* – oddziaływanie przez czynnik pośredni;
 - *Wtórne (WT)* – oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś;
 - *Skumulowane (SK)* – oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami.

Opracowana matryca, stanowi załącznik do niniejszego Raportu. Przyjęta metoda analizy pól konfliktów, pozwala identyfikować potencjalne kolizje, a nie oceniać je w kategoriach rachunku kosztów-korzyści. Należy zatem zwrócić uwagę, że porównywanie ilości oraz próby zrównoważenia wskazań pozytywnych i negatywnych w celu ustalenia czy określone działanie bądź inwestycja jest mniej lub bardziej „przyjazna dla środowiska” jest nieuzasadnione. Mimo najlepszej wiedzy autorów Prognozy, możliwe jest wystąpienie potencjalnych konfliktów w przypadku realizacji niektórych działań w zakresie, dla których analiza celów nie wykazywała oddziaływań potencjalnie negatywnych.

Opis stanu środowiska, z uwzględnieniem planowanego przedsięwzięcia, przygotowany został w oparciu o dostępne wyniki monitoringu środowiska, prowadzone przez odpowiednie służby na terenie gminy należących do LGD.

Prognoza wielkości oddziaływania na środowisko sporządzona została w oparciu o wiedzę i doświadczenie autorów raportu, przy wykorzystaniu istniejących materiałów w zakresie skutków dla środowiska podobnych dokumentów oraz przedsięwzięć.

4.2 Obszar oddziaływania objęty dokumentem

Lokalną Grupę Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej” tworzy 10 gmin, w tym: 1 gmina miejska, 5 gmin wiejskich oraz 4 gminy miejsko-wiejskie:

- powiat braniewski: m. Braniewo, Braniewo, Frombork, Lelkowo, Pieniężno, Płoskinia, Wilczęta,
- powiat elbląski: Milejewo, Młynary, Tolkmicko.

Całkowita powierzchnia LGD wynosi 1 664 km². Obszar ten zamieszkuje 57 163 mieszkańców (stan na 31.12.2014r. wg GUS), w tym w miastach 27 238 osób.

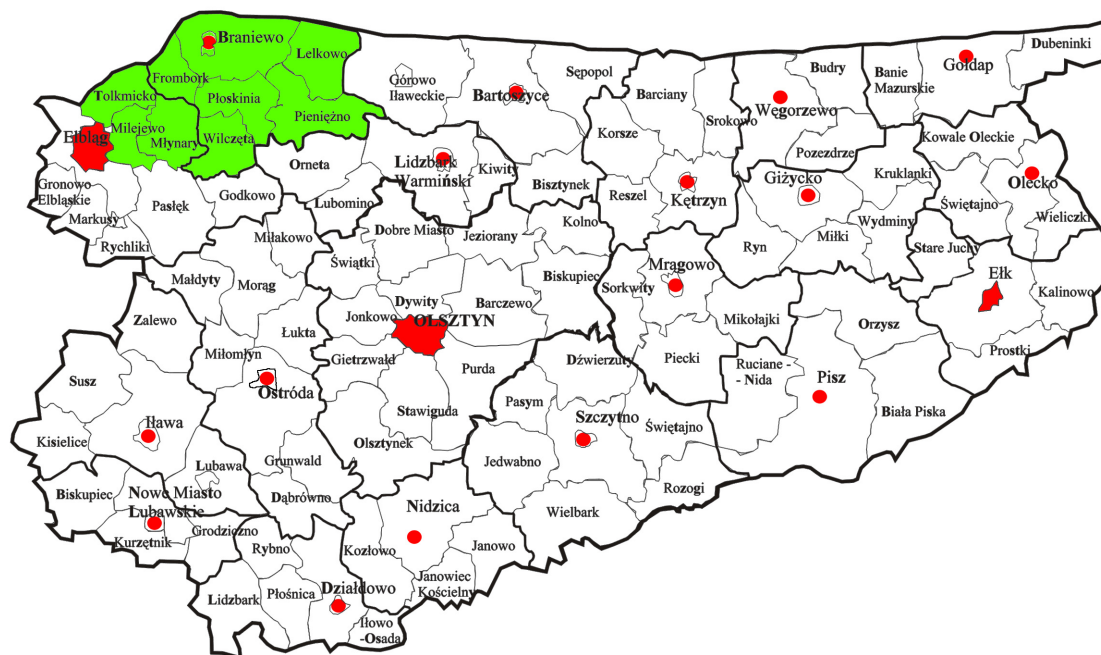
Wskaźnik gęstości zaludnienia na obszarze LGD kształtuje się na poziomie średnio 162 osób/km², przy czym jest on bardzo zróżnicowany i wynosi maks. w m. Braniewo 1 393 osób/km², a min. w gm. Lelkowo i Płoskinia – 15 osób/km². Średnia wartość wskaźnika dla wszystkich gmin, bez m. Braniewo, wynosi 25 osób/km².

Gminy należące do LGD stanowią atrakcyjny dla turystyki i wypoczynku obszar z wieloma zabytkami kultury. Niestety, część zabytków jest mało znana, słabo opisana i rozreklamowana dla celów turystycznych.

Atutem obszaru LGD jest Zalew Wiślany oraz czyste środowisko, które dają możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku.

Strategia obejmuje swoim zasięgiem cały obszar LGD.

Rysunek 1 Obszar oddziaływania Strategii – LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”

Źródło: opracowanie własne

4.3 Horyzont czasowy oceny

W analizowanym dokumencie przyjęto okres programowania na lata 2014-2023.

W związku z powyższym, okres potencjalnych oddziaływań odniesiono do powyższego okresu, tj. do 2023r.

Rokiem bazowym do oceny aktualnej sytuacji przyjęto stan na dzień 31.12.2014r⁴.

4.4 Źródła danych

W ramach analizy SEA wykorzystano aktualne przepisy prawa polskiego oraz wspólnotowego, raporty i sprawozdania o stanie środowiska, dane Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Wojewódzkiego, Urzędów Gmin, służb ochrony zabytków, literaturę fachową oraz m.in. następujące źródła danych:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- 2) Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- 3) Strategia Rozwoju Kraju 2020
- 4) Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia Narodowa Strategia Spójności
- 5) Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”
- 6) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
- 7) Uchwała Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010r. w sprawie „Krajowego planu gospodarki odpadami 2014”
- 8) Uchwała Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”
- 9) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- 10) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- 11) Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań
- 12) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
- 13) Narodowa strategia rozwoju regionalnego
- 14) Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025
- 15) Krajowy Program Zwiększania Lesistości
- 16) Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020

⁴ W przypadku braku danych dla wskazanego punktu odniesienia, przyjęto ostatnie aktualne dane.

- 17) Polityka energetyczna Polski do 2030 roku
- 18) Krajowy Plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych
- 19) Krajowy Plan rozwoju mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do 2020 roku
- 20) Krajowy Plan Działania dot. efektywności energetycznej
- 21) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- 22) Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- 23) Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- 24) Strategia rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski; Rada Programowa Porozumienia ZPP
- 25) Studium Diagnostyczne Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski
- 26) Ramowy Program Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski na lata 2001-2010
- 27) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025r.
- 28) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego
- 29) Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018
- 30) Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016
- 31) Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2005-2010
- 32) Wojewódzki program zwiększanie lesistości na lata 2001-2010
- 33) Regionalny program rozwoju rolnictwa na lata 2002-2006
- 34) Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego
- 35) studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do LGD
- 36) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gmin należących do LGD
- 37) Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego WIOŚ
- 38) Implementation of directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment
- 39) Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013
- 40) Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment
- 41) The SEA manual a sourcebook on strategic environmental assessment of transport infrastructure plans and programmes
- 42) A Handbook on Environmental Assessment of Regional Development Plans and EU Structural Funds Programmes
- 43) SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making

- 44) The Relationship between the EIA and SEA Directives – Final Report to the European Commission
- 45) Podstawy metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla potrzeb planowania przestrzennego
- 46) Zarządzanie obszarami Natura 2000
- 47) Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułów 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych.
- 48) Zarządzanie obszarami Natura 2000. postanowienia artykułu 6 dyrektywy „siedliskowej” 92/43/EWG

4.5 Rozpatrywane warianty

Uwzględniając przyjętą metodykę, przeanalizowano planowane do realizacji w ramach Strategii działania. Podczas oceny odniesiono się do panujących trendów oraz ewentualnego zaniechania planowanych działań (wariant „0”). Rozpatrywano również wariant zaproponowany w Strategii oraz wariant najbardziej korzystny dla środowiska, tj. uwzględniający cele ochrony środowiska w poszczególnych dziedzinach oraz proponowane rekomendacje.

Warto zaznaczyć, że w przypadku wariantu „0” nastąpi rozproszenie działań, co może skutkować potencjalnymi konfliktami. Brak Strategii dodatkowo utrudni koordynację działań oraz ograniczy możliwość współpracy LGD z mieszkańcami, innymi instytucjami oraz podmiotami gospodarczymi, a tym samym hamować będzie rozwój obszaru LGD, również w zakresie środowiskowym.

5. Cele wynikające ze zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska

5.1 Przyjęte cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Tłem do oceny projektu Strategii są przyjęte cele ochrony środowiska na poziomie międzynarodowym, Wspólnotowym i krajowym. Dla potrzeb tego opracowania przyjęto priorytety wynikające z przepisów i umów międzynarodowych oraz krajowego prawa ochrony środowiska. Wśród tych najważniejszych wyzwań i zagrożeń⁵ można wymienić:

zagrożenie	priorytety
systematyczne ubożenie zasobów przyrodniczych i naruszenie zdolności ekosystemów do odbudowy i świadczenia określonych usług	zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów
utrzymujący się wzrost temperatury	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych adaptacja do zamian klimatu
wzrost konsumpcji	poprawa procesów produkcyjnych zmiana wzorców społecznych zmniejszenie presji na środowisko
niekoordynowane planowanie przestrzenne i rozwój gospodarki	koordynacja i spójność polityk, strategii i działań

Oceniając po kolei stopień uwzględnienia wymogów, czy priorytetów ochrony środowiska określonych w dokumentach takich jak Strategia Lizbońska i Strategia Goeteborska czy w Siódmym Programie Działań w Zakresie Środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”, można stwierdzić, że w odniesieniu do dziedzin, które stanowią pole działań w ramach Strategii, nie występują zasadnicze rozbieżności.

Patrząc na ww. wyzwania i zagrożenia dla środowiska i gospodarki, przedstawione w Strategii działania – co do zasady – obejmują je i wskazują rozwiązania, które mają ograniczyć oddziaływanie na środowisko.

5.1.1 Woda

Na poziomie międzynarodowym zagadnienia związane z ochroną wód oraz gospodarką wodną reguluje kilka konwencji:

- *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974r.*, która reguluje zagadnienia związane z kompleksową ochroną środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.

⁵ na podstawie Środowisko Europy 2010, Stan i prognozy, Synteza, EEA 2010

- *Konwencja Helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992r. (II Konwencja Helsińska).* Nowa Konwencja Helsińska wzmacnia zobowiązania stron w porównaniu do Konwencji z 1974 roku. Zgodnie z Art. 7 Konwencji Helsińskiej, każde przedsięwzięcie, które może mieć negatywny wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz powiadomienia Komisji Helsińskiej i państw stron, które mogą być narażone na transgraniczne oddziaływanie planowanej działalności.
- *Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych z 1992r.,* która określa zasady umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania i przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienia racjonalnego wykorzystania wód przez państwa będące członkami Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych.

Wspólnota Europejska dużą rolę przywiązuje także do ochrony wód. Kierunkową rolę w tym zakresie odgrywają *Ramowa Dyrektywa Wodna* wraz z wieloma dyrektywami córkami. Dyrektywa Wodna ustala wymagania jakościowe w stosunku do zrównoważonej gospodarki wodnej. Szczególnie istotne są zapisy *Dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* – ma ona na celu zredukować zanieczyszczenie wody wskutek niewystarczającego oczyszczania ścieków oraz *Dyrektywy wody pitnej*, która określa wartości graniczne dla zanieczyszczeń wody przeznaczonej do spożycia.

W obszarze ochrony wód morskich Parlament Europejski przyjął *Europejską Strategię Morską* oraz *Strategię Tematyczną na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego*.

5.1.2 Powierzchnia ziemi / odpady

Z ochroną powierzchni ziemi związanych jest wiele aspektów. Jednym z nich jest oszczędne gospodarowanie gruntem i powierzchnią ziemi, tak by minimalizować ilość dodatkowo zajmowanych powierzchni gruntów. Powyższe podejście jest także ważne z punktu korzystania z zasobów naturalnych, do czego odnosi się *Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych*, przyjęta przez Parlament Europejski w 2007r.

Istotnym elementem ochrony powierzchni ziemi jest również zapobieganie jej erozji. W tym zakresie ważną rolę odgrywa *Protokół w sprawie stosowania konwencji alpejskiej z 1991 roku w zakresie ochrony gleby*.

Bardzo ważne jest również unikanie wytwarzania odpadów i recyklingu odpadów. Podstawowym celem Wspólnoty Europejskiej jest unikanie wytwarzania odpadów, wspieranie ponownego ich wykorzystywania, recyklingu i utylizacji w celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko. Długoterminowym celem jest wdrożenie gospodarowania w ramach obiegu zamkniętego.

W Polsce cele w zakresie gospodarki odpadami określa obecnie *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014*.

5.1.3 Powietrze i klimat

Działalność człowieka powoduje szereg zmian w środowisku, w tym zmiany klimatu. Systematycznie rośnie średnia temperatura na naszym globie, która w latach 1880-2012 wzrosła o 0,85°C. Ostatnie 30 lat należy do najcieplejszych na przestrzeni ostatniego 1400-letniego okresu. Te zmiany powodują daleko idące następstwa w środowisku, m.in. podnoszenie poziomu morza, zwiększanie stref bez wody, większe parowanie, co z kolei zwiększa efekt cieplarniany oraz nasila występowanie gwałtownych zjawisk atmosferycznych (burz, huraganów, trąb powietrznych, ulewnych deszczy, gradobić). Zmienia się również rozkład i struktura opadów w ciągu roku. Coraz częściej występują susze oraz okresy gwałtownych opadów powodujących powodzie. Wszystkie te zjawiska, zmiany temperatur, rozkładu opadów, podnoszenie poziomu morza, intensyfikacja osuwisk i erozji brzegów morskich, wzrost częstotliwości występowania powodzi i podtopień, zagraża środowisku i życiu ludzkiemu. Warto zaznaczyć, że ww. zmiany zachodzą również w województwie warmińsko-mazurskim.

Zwiększający się poziom zanieczyszczeń powietrza oraz stopniowych zmian klimatu, spowodował przyjęcie w 1992r. w Rio de Janeiro *Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych* w sprawie zmian klimatu, mającej na celu redukcję gazów cieplarnianych. Konsekwencją Konwencji było stopniowe podpisanie przez większość państw w 1997r. *Protokołu z Kyoto*, zakładającego redukcję emisji sześciu gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, HFCs, PFCs) w okresie 2008-2012 łącznie o 5% poniżej poziomu z 1990r. Unia Europejska początkowo zobowiązała się do redukcji gazów o 8%, by w późniejszym okresie (2007r.) zwiększyć swoje zobowiązania do co najmniej 20% w porównaniu z rokiem 1990 do roku 2020 (a nawet 30% o ile uda się uzyskać porozumienie międzynarodowe w tym zakresie).

Celem strategicznym *Polityki Klimatycznej Polski* jest współdziałanie Polski w dążeniach wspólnoty międzynarodowej do ochrony klimatu. Szczególnie w sektorach energetycznym, przemyśle, transporcie i gospodarki leśnej należy zredukować emisję gazów cieplarnianych. Działania w sektorze gospodarki leśnej powinny ponadto prowadzić do zwiększenia zdolności wiązania dwutlenku węgla. Cele ten ma być osiągnięty poprzez szereg działań w różnej perspektywie czasowej i na różnych poziomach władzy.

Biorąc pod uwagę konieczność przystosowania krajów członkowskich do zagrożenia związanych ze zmianami klimatu, opracowano „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020). Plan ten przedstawia przewidywany scenariusz zmian klimatu na terenie Polski i na jego podstawie określa obszary wrażliwe na zmiany klimatu, a także wskazuje kierunki adaptacji tych obszarów. Głównym celem Planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Osiągnięciu celu głównego będą służyć cele szczegółowe, m.in.: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Warto też odnieść się do innych celów w tej dziedzinie, przyjętych na poziomie międzynarodowym. Takim dokumentem z pewnością jest *Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości*, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979r. Przedmiotem Konwencji jest ochrona człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza poprzez podejmowanie działań polegających na zapobieganiu powstawaniu, dążenie do ograniczenia zanieczyszczeń oraz jego zmniejszaniu, włączając w to transgraniczne zanieczyszczenie powietrza na dalekie odległości. Do Konwencji Genewskiej zostało sporządzonych 8 protokołów z czego Polska podpisała i ratyfikowała tylko jeden.

Inną ważną kwestię związaną z ochroną atmosfery, reguluje *Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej* (Konwencja Wiedeńska z 22 marca 1985 roku). Celem Konwencji jest regularne prowadzenie pomiarów zawartości ozonu w atmosferze, pomiarów promieniowania ultrafioletowego słońca – zakresu UV-B oraz badania skutków osłabienia warstwy ozonowej w środowisku.

Z realizacją ww. Konwencji związany jest bezpośrednio *Protokół Montrealski w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową* z 16 września 1987 roku. Celem Protokołu jest redukcja zużycia i produkcji substancji niszczących warstwę ozonową. Protokół zobowiązuje do redukcji zużycia i produkcji substancji zubażających warstwę ozonową zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Na poziomie Wspólnotowym warto odnieść się do:

- *Strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza*, która wytycza cele i działania w ramach polityki europejskiej na rzecz jakości powietrza do 2020r.
- *Dyrektywy w sprawie krajowych pułapów emisji*, która wyznacza na poziomie państw członkowskich pułapy (limity) emisji czterech najważniejszych czynników zanieczyszczających powietrze (tlenki azotu, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne i amoniak), szkodliwych dla zdrowia ludzi i środowiska.
- *Dyrektywy w sprawie jakości powietrza otaczającego i czystego powietrza dla Europy*, która jest jednym z głównych narzędzi w ramach strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza. Jest to zarazem pierwsza dyrektywa UE określająca limity stężeń PM2.5 (drobnych cząstek stałych).

W zakresie poprawy jakości powietrza na terenie całej Polski, a w szczególności obszarów o najwyższych stężeniach zanieczyszczeń powietrza, cele wyznacza *Krajowy Program Ochrony Powietrza* oraz *Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej*, który został przyjęty 4 sierpnia 2015r. i stanowi rozwinięcie założeń Programu przyjętych przez Radę Ministrów 16 sierpnia 2011r. Jako główny cel określono rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Osiągnięciu celu głównego służą cele szczegółowe:

- rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami,
- rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,
- zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami,
- promocja nowych wzorców konsumpcji.

Nie mniej istotne dla osiągnięcia zakładanych celów są również przepisy regulujące ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu (m.in. *Biała Księga 2011 Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*), zwiększenie efektywności energetycznej czy wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Na terenie całej Unii Europejskiej udział energii odnawialnej w stosunku do zużycia energetycznego ma wynieść do roku 2020 20 %.

W Polsce przyjęto za cel wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii z poziomu 2,6 % (2005) na 7,5 % w roku 2010, 9,0 % w roku 2015 i 15% w 2020r.

5.1.4 Fauna, flora i bioróżnorodność

Bardzo dużą rolę w naszym życiu odgrywa przyroda i jej ogromna bioróżnorodność. Ochrona świata zwierząt i roślin jest treścią wielu umów międzynarodowych, m.in.:

- *Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe*, zwłaszcza jako środowisko bytowania ptactwa wodnego (tzw. *Konwencja Ramsarska*) z 2 lutego 1971r.). Celem Konwencji jest ochrona i utrzymanie obszarów wodno-błotnych (według konwencji, obszarami wodno-błotnymi są tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne naturalne, sztuczne stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących) wraz z populacją ptactwa wodnego zamieszkującego te tereny lub choćby czasowo na nich przebywającymi.
- *Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem* (tzw. *Konwencja Waszyngtońska*) z 3 marca 1973r. Celem Konwencji jest ochrona poprzez reglamentację i kontrolę międzynarodowego handlu dzikimi gatunkami roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, a także ich częściami i produktami z nich pochodzącymi.
- *Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych* (tzw. *Konwencja Berneńska*) z 19 września 1979r.). Celem Konwencji jest ochrona gatunków zagrożonych i ginących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw.
- *Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt* (tzw. *Konwencja Bońska*) z 23 czerwca 1979r. Celem Konwencji jest ochrona zagrożonych wyginięciem wędrownych gatunków dzikich ssaków, ptaków, gadów i ryb wymienionych w załącznikach I i II do Konwencji. Polskie prawo ochrony przyrody uwzględnia ochronę zwierząt gatunków wędrownych, a dla najbardziej zagrożonych gatunków wdrażane są krajowe programy ochrony, np. *Program ochrony nietoperzy* czy *Krajowy program ochrony ryb wędrownych*.
- *Konwencja o różnorodności biologicznej* sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992r. Celem Konwencji jest zachowanie i ochrona pełnej różnorodności form życia w biosferze poprzez ich ochronę i rozsądne, oszczędne użytkowanie. Ochrona różnorodności biologicznej jako elementu ochrony środowiska jest zagwarantowana w Polsce przez Konstytucję i liczne akty prawne.

Na poziomie Wspólnoty bardzo dużą rolę odgrywają:

- Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków z 1979r.
- Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992r.

które stanowią realizację powyższych zobowiązań międzynarodowych.

Dyrektywa Siedliskowa ma na celu ogólnoeuropejską ochronę dzikich gatunków, a także ma zapewnić powiązanie i ochronę tych siedlisk. Połączenie w sieciach ma służyć (od-)tworzeniu i rozwojowi współzależności ekologicznej a także wsparciu procesów rozprzestrzeniania się i ponownego osiedlania zwierząt. Dyrektywa ta tworzy sieć obszarów chronionych zwanych obszarami Natura 2000. Ten system chronionych obszarów uzupełniają tereny chronione dyrektywą ptasią. Przy tworzeniu tych obszarów wykorzystano założenia i wyniki projektu CORINE, zwłaszcza CORINE Biotopes, wskazującego najcenniejsze ostoje przyrody o znaczeniu europejskim.

Istotnym dla ochrony bioróżnorodności jest rozwój i ochrona lasów. W tym zakresie Komisja Europejska przyjęła w roku 1998 *Strategię leśną*, poprzez którą Komisja zamierza wspierać zrównoważony rozwój lasów.

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony flory i fauny oraz bioróżnorodności wyznaczają:

- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań,
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działań,
- Polityka Leśna Państwa.

5.1.5 Krajobraz i dziedzictwo kulturowe

Różne aspekty związane z ochroną krajobrazu reguluje na poziomie międzynarodowym *Europejska konwencja Krajobrazowa* z 2000r. W Konwencji tej Wspólnota Europejska uznała, że krajobraz stanowi ważny składnik jakości życia ludzi we wszystkich miejscach: w obszarach miejskich, na wsi, w obszarach o wysokim stopniu degradacji, a także w obszarach o wysokiej jakości, w obszarach uznawanych za niezwykle piękne i obszarach codziennych. Celem Konwencji jest promowanie ochrony, zarządzania i planowania krajobrazem, a także organizacja współpracy europejskiej w zakresie kwestii krajobrazowych.

W szczególności istotne zapisy dotyczące środowiska miejskiego znalazły się w Strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego przyjętej w 2006r. przez Komisję Europejską.

Biorąc pod uwagę że dziedzictwo kulturalne i dziedzictwo naturalne są coraz bardziej zagrożone zagładą, także wobec zjawiska zmian i zniszczeń, jakie niesie ewolucja społeczna i gospodarcza, zważywszy, że zniszczenie lub uszkodzenie dobra należącego do dziedzictwa kulturalnego lub naturalnego stanowi groźne zubożenie dziedzictwa wszystkich narodów świata Konferencja Generalna Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) w 1972r. przyjęła *Konwencja w sprawie Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego*.

W ramach Konwencji za „dziedzictwo kulturowe” uznaje się:

- zabytki: dzieła architektury, rzeźby i malarstwa monumentalnego, elementy i formacje o charakterze archeologicznym, napisy grotty i zgrupowania tych elementów, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które z racji ich architektury, ich jednorodności lub ich integracji w krajobrazie przedstawiają wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki, miejsca zabytkowe (sites): dzieła człowieka lub dzieła łączne człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

zaś „dziedzictwo naturalne”:

- pomniki przyrody składające się z formacji fizycznych lub biologicznych, albo zgrupowania takich formacji przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia estetycznego lub naukowego,
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy ściśle rozgraniczone, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt lub roślin, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauki, albo konserwacji,
- miejsca krajobrazowe (sites naturels) oraz strefy naturalne ściśle rozgraniczone, przedstawiające wyjątkową wartość dla całej ludzkości z punktu widzenia nauk, konserwacji lub wrodzonego piękna.

Aspekty ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dóbr kultury regulują również *Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i narodowego* (Paryż 1972r.), *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy* (Granada 1985r.) czy *Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego* (La Valetta 1992r.).

W Polsce najważniejsze cele dla ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego wyznaczają:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której wśród celów odniesiono się do kształtowania struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- przepisy tzw. „ustawy krajobrazowej”, która implementuje zapisy Konwencji Krajobrazowej do polskiego ustawodawstwa oraz daje podstawę do wyznaczania krajobrazów priorytetowych, jako tych szczególnie cennych dla społeczeństwa, ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne czy estetyczno-widokowe i jako takich, wymagających zachowania lub określenia zasad i warunków ich kształtowania.
- ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która m.in. reguluje zasady ochrony i dziedzictwa narodowego, a także uwzględniania zadań ochronnych w procesie planowania, zagospodarowania przestrzennego oraz kształtowania środowiska,
- ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji, która odnosi się do przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia i oceny rewitalizacji, rozumianej jako przedsięwzięcie całościowe, integrujące działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

5.1.6 Ludność i zdrowie ludzkie

Ochrona zdrowia jest ściśle związana z ochroną środowiska, stanowiąc składnik różnych dziedzin ochrony środowiska. W praktyce wszystkie cele ochrony w poszczególnych dziedzinach (m.in. klimat/powietrze, woda, ziemia, gospodarka odpadami, ochrona wód), odnoszą się w sposób bezpośredni bądź pośredni do celu ochrony ludzkiego zdrowia.

Również od samego początku powstania, polityka Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska uwzględniała aspekty zdrowotne. W celu rozwiązania tego złożonego zagadnienia, Komisja Europejska w 2003r. ogłosiła „Europejską Strategię Środowiska i Zdrowia”, która opiera się na zintegrowanym podejściu do problemów zdrowia środowiskowego. Działania podejmowane w ramach wdrażania tej strategii stanowią uzupełnienie prac toczących się w dziedzinie ochrony środowiska.

Istotną kwestią, związaną z ochroną zdrowia i środowiska jest ograniczanie oddziaływania hałasu. Kwestie związane z hałasem reguluje dyrektywa 2002/49/WE odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

5.2 Standardy jakości stanu środowiska

5.2.1 Normy jakości powietrza i ochrony klimatu

Na właściwy stan jakości powietrza składa się wiele czynników. Dopuszczalne poziomy niektórych substancji w powietrzu oraz dopuszczalne ich odchylenia są normowane przez stosowne regulacje prawne. Wśród nich można wymienić m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012r. w sprawie efektywności energetycznej
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r. poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r. poz.1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010r. Nr 16, poz. 87),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2014r., poz. 1546 z późn.zm.).

Warto zaznaczyć, że na podstawie wprowadzonych zmian w ustawie Prawo ochrony środowiska (poprzez tzw. „ustawę antysmogową”), lokalne samorzady mogą kształtować zasady stosowania określonych rodzajów paliw, a także minimalne standardy emisji kotłów.

5.2.2 Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku

Wartości dopuszczalne poziomu dźwięku określają szczegółowo:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014r., poz.112).

Oceniając klimat akustyczny należy brać pod uwagę również higieniczny aspekt wpływu hałasu na człowieka, kiedy przekroczenie poziomów progowych, powodować może ryzyko utraty zdrowia.

Państwowy Zakład Higieny opracował na podstawie badań ankietowych, skalę subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego, przyjmując wartości:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość $52 < LA_{eq} < 62$ dB
- duża uciążliwość $63 < LA_{eq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB

W analizie klimatu akustycznego w zakresie hałasu komunikacyjnego, można stosować dodatkowo skalę pomocniczą.

Tabela 1 Skala pomocnicza uciążliwości hałasu

Opis warunków	LAeq [dB]	
	Dzień	Noc
Pełny komfort akustyczny	<50	<40
Przeciętne warunki akustyczne	50-60	40-50
Przeciętne zagrożenie akustyczne	60-70	50-60
Wysokie zagrożenie	>70	>60

Źródło: na podstawie Raportów o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego, WIOŚ Olsztyn

5.2.3 Normy jakości wód i gruntów

Normy w zakresie jakości wód określają m.in.:

- ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 469 z późn.zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014r., poz. 1800),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. Nr 176, poz.1455),

Normy zaś w zakresie jakości gleby i jakości ziemi określają m.in. następujące przepisy:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165, poz. 1359).

6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

6.1 Ocena stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem

6.1.1 Geomorfologia i budowa geologiczna

W ujęciu geograficznym zasięg działania LGD obejmuje zróżnicowany obszar kilku mezoregionów w ramach prowincji Niż Środkowoeuropejski (Wysoczyzna Elbląska, Wybrzeże Staropruskie, Równina Warmińska) oraz Niż Wschodniobałtycko-Białoruski (Wzniesienia Górowskie, Równina Ornecka). Obszar LGD cechuje się krajobrazem charakterystycznym dla terenów młodoglacjalnych: urozmaiconą rzeźbą terenu i dużą różnorodnością form morfologicznych. Powierzchnia terenu została uformowana pod wpływem kilkakrotnych nasunięć i zanikania skandynawskiej czaszy lodowcowej, a w szczególności pod wpływem fazy pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Na powierzchni terenu zalegają utwory czwartorzędowe. Formy pochodzenia lodowcowego tworzą głównie wysoczyznę morenową falistą, w obrębie Wysoczyzny Elbląskiej. Znaczna część tego obszaru położona jest na wysokości 140-190 m. Wysoczyzna morenowa falista od północy, wschodu i zachodu jest ograniczona długimi stokami porożcinanymi wieloma dolinami erozyjnymi, parowami i jarami, których głębokości osiągają kilkadziesiąt metrów. Wschodnią część Wysoczyzny Elbląskiej wyściełają pokrywy wodnolodowcowych piasków sandrowych. Równina Warmińska reprezentuje spokojniejszą odmianę rzeźby wysoczyznowej, tzw. typu płaskiego. Jest ona zbudowana z ilastych glin zwałowych, określanych jako gliny limnoglacialne, powstałych w czasie recesji ostatniego zlodowacenia. Na północy Wysoczyzny znajduje się Wybrzeże Staropruskie, które jest nisko położoną równiną akumulacji rzecznej i brzegowej, ciągnącą się wzdłuż Zalewu Wiślanego. Od wschodu z Równiną Warmińską sąsiaduje mezoregion Wzniesienia Górowskie. Jest to wysoczyzna morenowa utworzona z kilku pasm moren czołowych. Równina Ornecka, która obejmuje niewielki fragment obszaru LGD, zbudowana jest głównie z piasków sandrowych.

Na terenie obszaru LGD występuje duże zróżnicowanie gleb. Przeważają gleby brunatne właściwe. Rzadziej występują gleby bielcowe i pseudobielcowe – przeważnie w postaci płatów rozproszonych po całym terenie. W obniżeniach i dolinach rzecznych występują gleby torfowe, murszowe, mady, czarne ziemie, i gleby glejowe. Na przeważającym obszarze występują gleby gruntów ornych z przewagą klas bonitacyjnych IIIa i IIIb, jedynie w gminie Pieniężno i zachodniej części gminy Lelkowo klas IVa i IVb. Gleby na terenie powiatu braniewskiego charakteryzują się okresowo odgórnie nadmiernym uwilgotnieniem oraz bardzo małą podatnością na degradację.

Kopaliny występujące na terenie LGD zalegają w przypowierzchniowej warstwie osadów czwartorzędowych. Są to kruszywa naturalne oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej i do produkcji kruszywa lekkiego. Występują również złoża kredy jeziornej i torfu.

Oprócz form naturalnych na terenie LGD występują także formy powstałe w wyniku działalności człowieka. Są to nasypy budowlane, drogowe i kolejowe.

6.1.2 Warunki klimatyczne i powietrze atmosferyczne

Zasadniczą cechą klimatu jest zmienność stanów pogody. Zjawisko to jest konsekwencją położenia obszaru LGD na drodze wędrowek ośrodków cyklonalnych atlantyckich, którym przeciwstawiają się masy powietrza kontynentalnego. Klimat charakteryzuje się chłodnymi latami oraz łagodnymi zimami. Średnia temperatura powietrza w roku wynosi 6-8°C, natomiast średnia roczna amplituda temperatur powietrza 19-20°C. Roczne sumy opadów wynoszą od 600-750 mm. Czas zalegania pokrywy śnieżnej na obszarach wysoczyznowych wynosi około 70–80 dni w roku. Okres wegetacyjny trwa 205 do 210 dni.

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji są procesy energetycznego spalania paliw z ciągle niewielkim udziałem paliw ze źródeł odnawialnych oraz – w mniejszym stopniu – z emisją z procesów technologicznych. Na terenie gmin LGD występuje wiele punktowych źródeł zanieczyszczenia powietrza. Duży udział w emisji ogólnej na terenie gmin posiada niska emisja ze źródeł rozproszonych (paleniska domowe, lokalne kotłownie węglowe).

Na terenie LGD występują lokalne odnawialne źródła energii (OZE), wykorzystujące energię wiatru, słońca, wody i biomasy.

Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma również emisja komunikacyjna, głównie związana z lokalizacją głównych szlaków komunikacyjnych na obszarze LGD. Emisja komunikacyjna oddziałuje szczególnie w sąsiedztwie dróg krajowych nr S22, 54 oraz dróg wojewódzkich i jest zwiększona przede wszystkim w miesiącach letnich.

Gminy należące do obszaru LGD są objęte programem ochrony powietrza, o którym mowa w art. 91 ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Uchwałą Nr IV/96/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 16 lutego 2015r. został przyjęty Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10. Strefa warmińsko-mazurska obejmuje wszystkie gminy województwa poza Olsztynem i Elblągiem, dla których zostały wyznaczone odrębne strefy. Program został opracowywany w związku z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania 24h oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu o okresie uśredniania rok w powietrzu w 2011 i 2012 r. Przy czym należy zaznaczyć, że poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników 24h został przekroczony w następujących miastach: Olecko, Ełk, Ostróda, Nidzica, Szczytno, Pisz, Pasłęk, Działdowo, Nowe Miasto Lubawskie. Natomiast poziom docelowy (1 ng/m³) B(a)P o okresie uśredniania rok kalendarzowy został przekroczony w 27 obszarach, w tym we wszystkich miastach powiatowych. Poza obszarami zabudowanymi w strefie warmińsko-mazurskiej przeważającym źródłem zanieczyszczeń pyłem zawieszonym PM10 i B(a)P jest napływ. Emisja komunikacyjna nie jest istotnym źródłem pyłów w strefie warmińsko-mazurskiej, jednak ze względu na stale rosnące natężenie ruchu jest to ten rodzaj emisji, którego znaczenie będzie się zwiększało.

Na podstawie danych pochodzących z badań WIOŚ można wnioskować, że stan powietrza na terenie LGD jest dobry.

6.1.3 Hałas. Określenie terenów o podwyższonym hałasie

Jednym z najistotniejszych obecnie czynników determinujących jakość środowiska stanowi hałas. Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, można podzielić na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Na terenie LGD komunikacja, a zwłaszcza komunikacja drogowa, stanowi podstawowe źródło hałasu. Jedną z głównych przyczyn zwiększającego się w ostatnich latach zagrożenia hałasem jest intensyfikacja ruchu drogowego. Uciążliwość tras komunikacyjnych zależy głównie od natężenia ruchu, struktury strumienia pojazdów, prędkości pojazdów, rodzaju i stanu technicznego nawierzchni, stanu technicznego pojazdów oraz odległości zabudowy od drogi.

Wśród najważniejszych ciągów komunikacyjnych, które przebiegają przez LGD, należy wskazać drogi krajowe nr S22 i 54 oraz wojewódzkie.

Na uciążliwość hałasu w ciągach drogowych wpływa głównie nieodpowiedni stan nawierzchni dróg, wzrastający udział samochodów ciężarowych w ruchu, niezadowalający stan techniczny pojazdów, brak ekranów dźwiękochłonnych izolujących otoczenie dróg tranzytowych, przekraczanie dopuszczalnej ładowności.

Zagrożenie hałasem przemysłowym związane jest przede wszystkim z niewłaściwą lokalizacją zabudowy mieszkaniowej względem zakładów przemysłowych i usługowych (lub z niewłaściwą lokalizacją zakładów przemysłowych i usługowych względem zabudowy mieszkaniowej).

6.1.4 Zasoby wód powierzchniowych

Udział wód powierzchniowych w całym obszarze LGD jest wysoki i sięga 10,9%, przy czym jest bardzo duże zróżnicowanie między poszczególnymi gminami – min. 0,2% gm. Wilczęta, maks. 52,3 – gm. Tolkmicko (co jest wynikiem uwzględnienia części Zalewu Wiślanego). Teren obfituje w tereny podmokłe jak bagna, mokradła, torfowiska. Ponadto na obszarze LGD występuje kilkanaście rzek, z których największe to Pasłęka, Bauda czy Narusa.

Na obszarze LGD znajduje się 49 jednolitych części wód, w tym 1 JCW jezior – j. Głębokie (gm. Lelkowo) i Zalew Wiślany.

6.1.5 Zasoby wód podziemnych

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę na obszarze LGD jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Lokalnie jest wykorzystywane piętro trzeciorzędowe (rejon Braniewa) i kredowe. W piętrze czwartorzędom wydzieliła się dwa lub trzy główne poziomy użytkowe. Warunki występowania wód są bardzo zróżnicowane.

Na obszarze LGD nie wyodrębniono głównych zbiorników wód podziemnych.

Na terenie gmin LGD nie występują problemy eksploatacyjne związane z poborem i uzdatnianiem wody.

6.1.6 Gospodarka wodna i ściekowa

Na terenie LGD istniejąca sieć wodociągowa ma łączną długość 703,8 km. Wg stanu na 31.12.2014r. 52 565 osób korzystało z wodociągów, tj. 92% ogółu mieszkańców.

Na terenie LGD ścieki komunalne kierowane są do 16 oczyszczalni ścieków komunalnych. Obsługują one łącznie 130 394 RLM (wg stanu na 31.12.2014r.).

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 272 km. Wg stanu na 31.12.2014r. 36 753 osób korzystało z kanalizacji sanitarnej, tj. 64% ogółu mieszkańców.

6.1.7 Gospodarka odpadami

Gminy LGD realizują zadania z zakresu gospodarki odpadami w ramach Północnego Regionu Gospodarki Odpadami, wyznaczonego w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Odpady z terenu gmin trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Elblągu, której elementem jest stacja przeładunkowa w Braniewie. Na terenie gmin prowadzony jest selektywny system odbioru odpadów poprzez system pojemników, worków i gniazd.

6.1.8 Lasy i ochrona przyrody

Obszar LGD charakteryzuje się znaczną ilością cennych obszarów przyrodniczych. Lesistość na terenie LGD wynosi 27,9% jej powierzchni i systematycznie rośnie. Lasy tworzą małe i średnie kompleksy. Z głównych zespołów leśnych można wyróżnić grądy i lasy mieszane. Występują również tu zboczowe lasy klonowo-lipowe, żyzna buczyna niżowa, łągi, olsy, bory chrobotkowe, czernicowe oraz bory mieszane świeże. Lasy stanowią siedliska dla wielu cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym zagrożonych w skali Polski i Europy.

6.1.9 Formy ochrony przyrody

Na formy prawnej ochrony przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody składają się:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie LGD występują:

- 1 park krajobrazowy
 - Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej
- 12 rezerwatów przyrody:
 - Buki Wysoczyzny Elbląskiej (gm. Tolkmicko)
 - Kadyński Las (gm. Tolkmicko)
 - Nowinka (gm. Tolkmicko)
 - Ujście Nogatu (gm. Tolkmicko)
 - Zatoka Elbląska (gm. Tolkmicko)
 - Dolina Stradanki (gm. Tolkmicko)
 - Pióropusznikowy Jar (gm. Tolkmicko, Młynary)
 - Lenki (gm. Młynary)
 - Cielętnik (gm. Braniewo)
 - Ostoja bobrów na rzece Pasłęce (gm. Płoskinia Wilczęta, Braniewo, m. Braniewo)
 - Dolina rzeki Walszy (gm. Pieniężno)
 - Osiek II (gm. Wilczęta)
- 11 obszarów chronionego krajobrazu:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Drużno,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Wschód,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej – Zachód,

- Słobicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wałszy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wybrzeża Staropruskiego,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich
- 537 pomników przyrody.

Na terenie LGD znajdują się również obszary sieci Natura 2000. Są to:

- Obszar Specjalnej Ochrony – Zalew Wiślany (PLB 280010),
- Obszar Specjalnej Ochrony – Dolina Pasłęki (PLB 280002),
- Obszar Specjalnej Ochrony – Ostoja Warmińska (PLB 280015),
- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH 280007),
- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej (PLH 280029),
- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Rzeka Pasłęka (PLH 280006),
- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty – Bieńkowo (PLH 280009).

6.1.10 Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą:

- linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe,
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje radiolokacyjne.

Istotny wpływ na środowisko mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV i wyższych. Na terenie gmin przebiegają linie energetyczne wysokich napięć 110 kV.

Energia elektryczna na terenie LGD dostarczana jest do odbiorców siecią średniego i niskiego napięcia połączonych stacjami transformatorowymi, rozmieszczonymi na obszarze gmin.

Na obszarze gmin LGD obiektami radiokomunikacyjnymi, które mogą mieć również wpływ na środowisko, są stacje bazowe telefonii komórkowej. Pole elektromagnetyczne występujące przy antenach telefonii komórkowej występuje na przestrzeni kilkunastu metrów na poziomie zawieszenia anteny. Normy techniczne i przepisy aktualnie stosowane w Polsce, dotyczące umieszczania anten stacji, zabezpieczają wymagane odległości od miejsc przebywania ludzi.

Na terenie gmin jest zlokalizowanych kilkadziesiąt stacji bazowych telefonii komórkowej.

Jednym ze źródeł promieniowania niejonizującego są stacje nadawcze radiowe i telewizyjne. Na terenie gmin brak jest tego typu urządzeń.

6.2 Prawdopodobne zmiany w środowisku w przyjętym horyzoncie czasowym

Analizowany projekt Strategii obowiązuje w długim okresie czasu – odnosi się do okresu 2014-2023.

W poniższej Prognozie uwzględniono zatem ten horyzont czasu i odniesiono się do prawdopodobnych zmian w środowisku.

W Polsce od wielu lat systematycznie czyni się różnicowane działania na rzecz poprawy jakości środowiska i jego ochrony. Mimo wielu trudności związanych z aspektami prawnymi czy posiadanymi środkami finansowymi, zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorcy, zobowiązani są do wprowadzania rozwiązań proekologicznych i wyższych standardów środowiskowych.

Odnosząc się do celów dokumentów strategicznych, o których mowa jest w rozdz. 4.1, wśród tych najważniejszych należy wymienić:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju
- przystosowanie do zmian klimatu
- ochrona różnorodności biologicznej

Z tego też powodu planowane kierunki działań w najbliższych latach, uwzględniając przyjęte założenia Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, to:

- ograniczenie zużycia wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami,
- wdrożenie rozwiązań systemowych w gospodarce odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleby,
- niezbędne zmiany, związane z wdrażaniem pakietu klimatyczno-energetycznego,
- rozszerzenie obszarów cennych przyrodniczo, w tym sieci obszarów Natura 2000.

6.3 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie

Istniejące problemy ochrony środowiska były również elementem uwzględnionym podczas analizy stanu gminy.

W ramach przeprowadzonej analizy SWOT stwierdzono m.in.:

Mocne strony:

- zróżnicowane walory turystyczne umożliwiające rozwój oferty dla różnych grup turystów,
- brak uciążliwego przemysłu (czyste powietrze)
- rosnące znaczenie agroturystyki w ofercie regionu
- bogate dziedzictwo historyczne kulturowe
- Zalew Wiślany i naturalne zbiorniki wodne
- poprawiająca się infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa, kanalizacyjna)

Słabe strony:

- znikome zainteresowanie rolników możliwością prowadzenia gospodarstw specjalistycznych
- niska świadomość ekologiczna społeczeństwa
- wysokie koszty wytwarzania żywności ekologicznej, skąpy rynek zbytu,
- niewystarczająca promocja produktów lokalnych
- brak sieci przetwórstwa rolno-spożywczego
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna
- niewystarczająca ilość infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociąg)

Szanse:

- rozbudowa infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rozrywkowej
- wzmocnienie promocji obszaru
- wzrost atrakcyjności turystycznej, w tym zainteresowania weekendową turystyką wiejską
- wzrost edukacji ekologicznej
- wzrost zainteresowania osadnictwem

Zagrożenia:

- degradacja obiektów zabytkowych
- degradacja środowiska
- zahamowanie rozwoju gospodarczego

- zahamowanie rozwoju społecznego
- spadek atrakcyjności turystycznej
- spadek zainteresowania inwestycyjnego.

6.4 Ocena środowiska z użyciem przyjętych celów

Uwzględniając przyjęte cele oraz przeprowadzoną analizę w Strategii, środowisko w obszarze działania LGD jest oceniane jako cenne i czyste. Stanowi ono o dużej atrakcyjności zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Konieczne jest uporządkowanie gospodarki przestrzennej i realizacja wielu potrzeb inwestycyjnych. Wskazane jest jednak, by działania związane z poprawą lub zachowaniem istniejącego stanu środowiska stanowiły integralny element wszystkich działań. Jest to jeden z istotnych warunków dalszego rozwoju gmin LGD, zwłaszcza w kontekście planowanych usług związanych z wykorzystaniem zasobów naturalnych, np. do rozwoju turystyki.

7. Skutki oddziaływania planowanych przedsięwzięć w ramach analizowanego dokumentu

7.1 Opis przedsięwzięć z ich wzajemnymi powiązaniami

Zdefiniowanym celom w Strategii, zostały przyporządkowane cele operacyjne i kierunki działań.

Kierunki te wyznaczają pola dla dalszego rozwoju i przedsięwzięć, które będą realizowane zarówno przez LGD, jak i na jej terenie.

Część planowanych zadań umożliwi wprost poprawę stanu środowiska. Przyczyni się tym samym do przywrócenia walorów naturalnych obszaru LGD, co zwiększy ofertę dla turystów i poprawi warunki życia mieszkańców. Jednocześnie, obserwowana większa antropopresja, będzie mogła być lepiej kontrolowana – zarówno od strony administracyjnej (poprzez lepsze planowanie i zagospodarowanie terenu), jak również od strony środowiskowej (poprzez zmniejszenie negatywnego oddziaływania).

7.2 Uzasadnienie realizacji przedsięwzięć z punktu widzenia społeczno-gospodarczego

W wyniku realizacji Strategii oczekuje się, że w długofalowym okresie nastąpi ożywienie gospodarcze i społeczne na terenie gmin LGD. Obszar ten cechuje się nawarstwieniem zjawisk i procesów niekorzystnych społecznie i gospodarczo, których powstrzymanie jest możliwe tylko poprzez skoordynowane działania podejmowane na jak najniższym poziomie, przy zaangażowaniu mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Zakładane cele Strategii to m.in.:

- rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD,
- rozwój turystyki na obszarze LGD,
- zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD,
- rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD.

7.3 Opis rozwiązań alternatywnych

W ramach Strategii przeprowadzono szczegółową ocenę stanu istniejącego (wariant „0”), uwzględniając:

- sferę przestrzenną, w tym m.in.:
 - zagospodarowanie przestrzenne
 - uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska
 - uwarunkowania kulturowe

- ochronę konserwatorską – granice stref
- własność gruntów i budynków
- infrastrukturę techniczną
- strefę gospodarczą, w tym m.in.:
 - strukturę podstawowych branż gospodarki
- sferę społeczną, w tym m.in.:
 - strukturę demograficzną i społeczną – trendy
 - stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych
 - organizacje pozarządowe
- strefę mieszkaniową, w tym m.in.:
 - stan zasobów mieszkaniowych

Zaproponowano również szereg działań i przedsięwzięć, które mają pomóc osiągnąć założone cele. Jednak w zaproponowanych przedsięwzięciach nie wskazano rozwiązań alternatywnych lub odniesień do czasu, w którym będą analizowane warianty inwestycyjne, w tych przypadkach, w których nie można na tym etapie przeanalizować.

W niniejszej Prognozie odniesiono się do analizy wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska.

7.4 Przyjęte środki w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia szkodliwego oddziaływania

Co do zasady, autorzy Strategii uznali, że jej cele i kierunki działań są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju i przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego i nie wskazali dodatkowych środków w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrównoważenia potencjalnie szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Wskazane zostały ogólne zasady związane z zakazem realizowania przedsięwzięć negatywnie oddziałujących na środowisko oraz uzgadniania poszczególnych przedsięwzięć z właściwymi organami w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i zabytków.

7.5 Przewidywane oddziaływania na środowisko

Precyzyjne określenie, analiza i skwantyfikowana ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, stałych i chwilowych, skumulowanych i wtórnych, krótko-, średnio- i długoterminowych, przy założonym stopniu ogólności zamierzeń w Strategii nie jest możliwe. Przeprowadzona analiza objęła w odniesieniu do poszczególnych planowanych działań, ich skutków oraz relacji czas oddziaływania, rodzaj oddziaływania oraz ocenę potencjalnego wpływu na środowisko, grupy społeczne i dobra materialne. Można zakładać, że w przypadku większości inwestycji, wpływ na środowisko, zabytki, dobra kultury i inne dobra materialne będzie analizowany w trybie uzgadniania inwestycji. W przypadku inwestycji liniowych, w szczególności dróg, należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne oddziaływanie na nieznanne wcześniej stanowiska archeologiczne, które wymagają oceny i badania jeszcze przed rozpoczęciem inwestycji. Również z tego typu inwestycjami związana jest niejednoznaczna ocena ryzyka zdrowotnego, gdzie oprócz bezpośrednich skutków wypadków drogowych, należy również uwzględnić długotrwałe emisje związków organicznych, w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, pyłu (a także sadzy) ze śladami metali ciężkich oraz najgroźniejszych w tej grupie prekursorów ozonu oraz podwyższony poziom hałasu.

W związku z powyższym, w ramach przeprowadzonej analizy, dokonano oceny działań zapisanych w Strategii w odniesieniu do istotnych elementów środowiska i jego ochrony.

Zgodnie z załączoną matrycą, obejmującą 770 pól i prezentującą wyniki analizy, można wskazać m.in.:

- efekty pozytywne (453 pól):
 1. budowa infrastruktury, w tym ochrony środowiska
 2. edukacja i poprawa świadomości ekologicznej
- efekty negatywne (136 pól):
 1. planowane budowy, modernizacje i działania infrastrukturalne mogą w różnej skali spowodować negatywne oddziaływanie na środowisko
 2. zakładana intensyfikacja działalności gospodarczej może spowodować niekontrolowany wpływ na środowisko
- efekty neutralne (181 pól):
 1. wiele zakładanych działań na terenie LGD, dotyczących istniejących obiektów bądź działań nieinwestycyjnych, nie spowoduje ani poprawy, ani pogorszenia stanu środowiska, bądź zmiany te będą się uzupełniały bądź niwelowały

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Strategii bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie ograniczone do najbliższego sąsiedztwa. Można zatem wskazać istotne zagrożenia dla środowiska:

- praktycznie nieodwracalne przekształcenia terenów w przypadku realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych, infrastrukturalnych czy komunikacyjnych;
- pogorszenie wskaźników zanieczyszczenia powietrza – w przypadku nowych źródeł emisji zanieczyszczeń – źródła punktowe, liniowe czy zanieczyszczenia komunikacyjne;
- podwyższenie poziomu hałasu;

- wzrost ilości odpadów (zwiększenie ilości turystów, nowe obiekty i przedsięwzięcia);
- wzrost ilości ścieków nieoczyszczonych (drogi, nowe tereny zurbanizowane).

Oddziaływania pośrednie to przede wszystkim:

- wzrost intensywności gospodarowania i zmiany zagospodarowania terenu w rejonie nowych inwestycji;
- wzrost intensywności ruchu i związanych z tym emisji zanieczyszczeń.

Reasumując, przyjęte założenia w Strategii oraz planowane działania mogą spowodować poprawę istniejącego stanu środowiska i warunków życia mieszkańców obszaru LGD. Negatywne efekty, które wiążą się najczęściej z działaniami inwestycyjnymi i które nie są całkowicie do uniknięcia, powinny w każdym przypadku być analizowane i minimalizowane.

7.5.1 Oddziaływanie transgraniczne

Ze względu na lokalny zasięg realizacji planowanych przedsięwzięć, realizacja celów i działań Strategii będzie miała tylko lokalny wpływ i nie będzie miała oddziaływania transgranicznego.

7.6 Ocena przedsięwzięć i ich alternatyw z użyciem przyjętych celów

W ramach Strategii przewidywane cele i działania powiązane są ze sobą i mogą mieć potencjalne oddziaływanie na obszary oceniane, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Strategia zakłada osiągnięcie określonych celów w wyniku podjęcia skutecznych działań. Wszystkie one będą miały pośredni i bezpośredni wpływ na życie mieszkańców oraz stan środowiska. Część z nich jest niezbędna do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gmin i ich mieszkańców. Niektóre, mogą mieć negatywny wpływ na środowisko i należy rozważyć ich alternatywy. Należy jednak zaznaczyć, że pozostawienie wariantu „0”, czyli stanu obecnego, nie zawsze jest najbardziej korzystne dla ochrony środowiska.

W przypadku poszukiwania alternatyw, warto uwzględnić faktyczne uwarunkowania lokalizacji niektórych inwestycji w silnie przekształconym środowisku. Wiąże się z tym często dość ograniczona swoboda w przestrzennym kształtowaniu infrastruktury.

W ramach dokonanej oceny, wykonano analizę wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska w odniesieniu do:

- oddziaływania na środowisko
- wpływu na standardy jakościowe
- ochronę zasobów

Tabela 2 Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko

WARIANTOWA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO		Wariant „0” (status quo)	Wariant I (zaproponowany w Strategii)	Wariant II (korzystny dla środowiska)
prognozowany wpływ na komponenty i cechy środowiska przyrodniczego	świat zwierząt	-	-/+	+
	świat roślin	-	-/+	+
	powierzchnię ziemi, z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi	-	-/+	+
	wody powierzchniowe i podziemne	-	+	+
	powietrze i klimat	-	-/+	+
	walory krajobrazowe	-	+	+
wpływ na zdrowie i życie ludzi		-	+	+
wpływ na dobra materialne		-	+	+
wpływ na zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków		-	+	+
WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIE POMIĘDZY WYBRANYMI ELEMENTAMI		-	-/+	+

Źródło: opracowanie własne

gdzie:

Wariant „0” – wariant zakładający pozostawienie obecnego stanu i zaniechanie realizacji celów i działań opisanych w Strategii

Wariant I – wariant odnosi się do zaproponowanych celów i działań opisanych w Strategii

Wariant II – wariant korzystny dla środowiska, obejmujący wprowadzenie niezbędnych korekt do zaproponowanych w Strategii celów i działań

o – potencjalne efekty obojętne

- – potencjalne efekty negatywne

+ – potencjalne efekty pozytywne

-/+ – potencjalne efekty negatywne / pozytywne – zmiana w stosunku do wariantu „0”

8. Rekomendacje do zastosowania w procesie przyjmowania dokumentu

8.1 Wymagania prawne i zobowiązania dobrowolne

Organ opracowujący Strategię jest zobowiązany przepisami prawa do stosowania zapisów zapewniających zachowanie zrównoważonego rozwoju. Wymogi takie między innymi wynikają z Konstytucji RP, Polityki Ekologicznej Państwa, wielu aktów prawnych i dokumentów strategicznych, ustalających cele i zasady ochrony środowiska. Zobowiązania te wynikają również z podpisanych konwencji i traktatów międzynarodowych, w tym z Traktatu Akcesyjnego z Unią Europejską.

Organ może również przyjąć zobowiązania dobrowolne, w których może zwiększyć swoje obowiązki, skrócić czas wdrażania określonych standardów bądź wprowadzić nowe, dodatkowe wymogi, związane z ochroną środowiska.

W analizowanym dokumencie, wyznaczone cele i działania, co do zasady zgodne są z wymaganiami prawa. Strategia zakłada zapewnienie pełnej zgodności z celami opracowywanych strategii i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Organ opracowujący projekt odnosi się do przestrzegania zasady zrównoważonego rozwoju czy unikania antropopresji i wszelkich zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Organ nie odnosi się i nie przyjmuje dodatkowych zobowiązań w zakresie zidentyfikowanych celów i potrzeb środowiskowych.

8.2 Potencjalne konflikty między aspektami środowiskowymi a innymi

W kontekście przeprowadzonej analizy, największe potencjalne konflikty stwierdzono w zakresie budowy i zagospodarowania terenu.

Oddziaływań potencjalnie negatywnie oddziaływujących na środowisko i jego zasoby stwierdzono 136, co stanowi 17,7% wszystkich pól oddziaływań. Dotyczą one m.in.:

- zagospodarowania terenów pod inwestycje,
- wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój aktywności gospodarczej,
- budowy i przebudowy infrastruktury, w tym komunikacyjnej.

8.3 Zalecenia w procesie przyjmowania dokumentu

W ramach przeprowadzonej analizy zaproponowano podjęcie niezbędnych korekt zaproponowanych celów i działań w celu osiągnięcia wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska. Zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 3 Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Strategii

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska
woda	zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych
	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód
	ograniczenie zużycia wód
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów na cele mieszkalne i komunikacyjne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne
	zmniejszenie produkcji odpadów
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery
	redukcja gazów cieplarnianych
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego
fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych niezurbanizowanych obszarów
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Warto zaznaczyć, by w pracach nad wdrażaniem założonych w Strategii działań, zwrócić szczególną uwagę na konieczność analizy zachodzących zmian klimatu i wdrażania tych działań w sposób umożliwiający adaptację planowanego rozwoju LGD do tych zmian.

8.3.1 Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji negatywnych oddziaływań na środowisko

Kierunkiem docelowym Strategii powinno być dążenie do zrównoważonego i spójnego rozwoju gmin LGD, ukierunkowanego na ochronę unikalnych wartości przyrodniczych i kulturowych, które stanowią o jego potencjale rozwojowym. Dotyczy to m.in.:

1. gospodarki przestrzennej,
2. rozwoju turystyki,
3. modernizacji infrastruktury, w tym komunikacyjnej,
4. rozwoju świadomości i wiedzy ekologicznej wśród mieszkańców.

Jednym z głównych celów oceny oddziaływania na środowisko planów/programów jest wskazanie możliwości zapobiegania, rekompensowania lub minimalizacji niekorzystnych skutków środowiskowych realizacji zapisów tych dokumentów. W przypadku prognozy dla dokumentu o charakterze strategicznym, ważne jest wskazanie pewnych zasad postępowania w odniesieniu do realizacji poszczególnych celów. Również ocena wykonana na tym etapie, kiedy powstaje Strategia, umożliwi wskazanie skutków, które bezwzględnie należy wyeliminować lub też takich, na które można zareagować właśnie na tak wczesnym etapie, zanim nastąpi decyzja wskazująca konkretne umiejscowienie danego przedsięwzięcia, lub konkretne rozwiązanie technologiczne.

Na poziomie Strategii można wskazać następujące opcje działania w celu unikania, zmniejszania i kompensacji znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko:

1. rezygnacja z zaplanowanych obszarów przedsięwzięć,
2. wprowadzenie dodatkowych obszarów przedsięwzięć,
3. zmiana priorytetów poszczególnych celów i działań.

W ramach ograniczania negatywnych oddziaływań planowanych działań, powinny być stosowane określone zasady zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Ze względu na skalę możliwych do zaistnienia konfliktów społecznych, istotną uwagę należy poświęcić kwestiom ochrony środowiska przyrodniczego i warunków życia ludzi.

Do tego typu działań ograniczających należą:

- ograniczenie zajęcia terenu,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- stosowania odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do okresu wegetacji i rozrodu poszczególnych gatunków;
- maskowanie elementów dyszharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku niebezpieczeństwa zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych. Do najczęściej stosowanych rozwiązań należeć będą:

- odtwarzanie zniszczonych siedlisk w innych miejscach;
- wzmacnianie populacji;
- tworzenie alternatywnych korytarzy i połączeń ekologicznych.

W ramach oceny na poziomie poszczególnych celów i działań, zidentyfikowano przede wszystkim stworzenie możliwości rozwoju inwestycji oraz działania związane z budową i rozwojem infrastruktury technicznej, w tym drogowej, jako obszary, które mogą powodować możliwe potencjalnie znaczące oddziaływania obciążające środowisko.

Wyraźnie zatem widać, że istotną rolę w realizacji Strategii będzie miało wzmocnienie roli planowania przestrzennego / projektowania oraz ich integracja z ochroną środowiska.

Uwzględniając jednak społeczno-gospodarcze cele rozwoju LGD, nie zaleca się rezygnacji z tego rodzaju działań inwestycyjnych, a wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz minimalizowania ich oddziaływań podczas późniejszych etapów, związanych z realizacją i wdrażaniem konkretnych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Istotne jest również zatem, by prowadzić szeroko zaplanowane działania, związane ze wsparciem przedsięwzięć infrastrukturalnych, m.in. stworzenie i wspieranie zdrowego stylu życia czy prowadzenie edukacji ekologicznej na różnych poziomach. Dzięki temu, będzie można stworzyć szansę, by z odpowiednim wyprzedzeniem potraktować zagadnienia przyjaznego dla środowiska rozwoju gmin i jego funkcji. Tego typu działania są również bardzo istotne i zalecane na poziomie planowania przestrzennego oraz wyboru sposobów i technologii realizacji poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

8.4 Zalecenia dla innych dokumentów

Strategia to opracowany, przyjęty i koordynowany przez LGD dokument, zawierający wieloletni zapis działań w sferze przestrzeni, infrastruktury, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do stworzenia warunków do dalszego rozwoju LGD.

Celem Strategii jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz podniesienie konkurencyjności przedsiębiorców w oparciu o działania sprzyjające długofalowemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu.

W kontekście powiązań z innymi dokumentami, należy podzielić je na zewnętrzne i wewnętrzne.

1. Dokumenty zewnętrzne

1. przyjmowane są przez inne organy i instytucje
2. LGD i jej społeczność mogą mieć udział w ich tworzeniu, wypowiadać się na ich temat
3. po ich zatwierdzeniu, dokumenty wewnętrzne powinny być spójne z nimi i realizować przyjęte i określone cele i działania na poziomie lokalnym

2. Dokumenty wewnętrzne

1. przyjmowane są przez właściwe organy jednostki samorządu terytorialnego
2. LGD i mieszkańcy gmin, zainteresowana społeczność oraz inne organy biorą udział w ich tworzeniu, opiniują i konsultują proponowane zapisy
3. po ich zatwierdzeniu, mają charakter kierunkowy, czasami legislacyjny i powinny być ze sobą spójne w realizacji określonej wizji rozwoju danej jednostki.

Oceniana Strategia należy do istotnych dokumentów wewnętrznych LGD. To ona wskazuje sposoby i możliwości realizacji celów przyjętych w różnych dokumentach strategicznych. Tym samym, powinna uwzględniać obowiązujące przepisy i wytyczne w odniesieniu do poszczególnych celów i działań.

Analizowana Strategia w większości swoich zapisów obejmuje odwołania i cele związane z zapewnieniem zrównoważonego rozwoju gmin. Wydaje się jednak zasadne, by rozszerzyć go o niezbędne korekty / rekomendacje wynikające z niniejszej analizy.

9. Monitoring

9.1 Ocena i weryfikacja wskaźników

Strategia będzie poddawana systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowana w zakresie dostosowania jej do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów oraz programów, jak i sposobie oraz prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji poszczególnych projektów oraz osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Ten pierwszy będzie obejmował dane obrazujące postęp we wdrażaniu dokumentu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów i będzie prowadzony w dwóch kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu.

Monitoring finansowy będzie obejmował natomiast dane realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Do monitorowania oceny realizacji Strategii i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację Strategii. Na ten system składają się:

- Zespół ds. realizacji Strategii;
- Partnerzy, w tym:
 - radni,
 - mieszkańcy gmin,
 - przedsiębiorcy,
 - organizacje pozarządowe,
 - partnerzy instytucjonalni.

Projekt Strategii odnosi się do różnych wskaźników obrazujących poszczególne obszary działań, które mają odpowiedzieć na pytanie o trafność zaplanowanych, wykonanych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie horyzontalne.

Omawiane w Strategii wskaźniki nie odnoszą się w sposób bezpośredni do celów środowiskowych. W związku z powyższym dla poszczególnych zasobów środowiska, podlegających analizie, zdefiniowano wskaźniki, które mogą stanowić źródło monitorowania i oceny osiągnięcia poszczególnych działań. Są one komplementarne w odniesieniu do zdefiniowanych w Strategii działań.

Tabela 4 Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Strategii

Zasoby środowiskowe	Cele/potrzeby ochrony środowiska	Wskaźniki
woda	ograniczenie ilości substancji wprowadzanych do wód	ładunek zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu
	ograniczenie zużycia wód	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
powierzchnia ziemi	racjonalne wykorzystanie obecnych zasobów w granicach LGD / gminy na cele mieszkalne i komunikacyjne	udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszk. • tereny przemysł. • inne tereny zabudow. • zurb. tereny niezabud. • tereny rekr. wypoczynk. • tereny komunikacyjne (drogi, tereny kolejowe, inne) • użytki kopalne
	ograniczenie przekształceń terenów zajętych na cele inwestycyjne, mieszkaniowe i komunikacyjne	udział gruntów rolnych i leśnych wyłączonych z produkcji rolniczej i leśnej
	zmniejszenie produkcji odpadów	ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku
	ograniczenie odpadów kierowanych na składowiska	<ul style="list-style-type: none"> • udział odpadów składowanych do wytworzonych • ilość odpadów selektywnie zebranych i przekazanych do recyklingu
powietrze / klimat	ograniczenie ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłów wprowadzonych do atmosfery	emisja NO _x , SO ₂ i pyłów PM10
	redukcja gazów cieplarnianych	emisja CO ₂ , O ₃ ,
	wzrost udziału energii odnawialnej w wykorzystaniu energii	<ul style="list-style-type: none"> • udział energii odnawialnej w produkcji energii cieplnej • moc instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
	promocja alternatywnych środków transportu, w tym budowa niezbędnej infrastruktury dla ruchu rowerowego	długość ścieżek rowerowych

fauna, flora, różnorodność biologiczna	zapewnienie różnorodności gatunków poprzez zachowanie naturalnych przestrzeni życiowych	udział w powierzchni całkowitej LGD / gminy: <ul style="list-style-type: none"> • użytków rolnych, • gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. • gruntów pod wodami • użytków ekologicznych • nieużytków
	ochrona dziko żyjących zwierząt i roślin	udział obszarów chronionych w powierzchni całkowitej
	zachowanie lub odtworzenie wystarczającej różnorodności i wystarczającej powierzchni przestrzeni życiowej wszystkich dziko żyjących gatunków	udział nakładów finansowych na utrzymanie terenów zielonych, lasów i obszarów chronionych
krajobraz / dziedzictwo kulturowe	zachowanie niepodzielonych niezurbanizowanych obszarów	udział niepodzielnych niezurbanizowanych obszarów w powierzchni całkowitej
	zachowanie i tworzenie nowych korytarzy ekologicznych łączących różne środowiska	udział korytarzy ekologicznych w powierzchni całkowitej
	ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego	liczba obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej
ludność, ochrona zdrowia	redukcja emisji pyłu zawieszonego	emisja PM10, PM 2,5
	wprowadzenie stref ograniczonego ruchu w wyznaczonych miejscach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wprowadzonych stref • zmniejszenie stref o przekroczonym poziomie hałasu
	rozwój potencjałów dla turystyki zdrowotnej	liczba turystów i stopień wykorzystania miejsc noclegowych
	promocja zdrowego stylu życia i działania z zakresu edukacji ekologicznej	liczba działań z zakresu promowania zdrowego stylu życia i edukacji ekologicznej

Źródło: opracowanie własne

Proponowany zakres monitoringu dotyczący wymogów środowiskowych, jest związany bezpośrednio z celami / potrzebami ochrony środowiska wyszczególnionymi w tabeli. W szczególności, monitoring będzie musiał odpowiedzieć, czy zostały zastosowane środki zalecane w ramach wykonanej oceny w przypadku działań, które mogą powodować negatywne skutki środowiskowe.

W kontekście monitoringu skutków środowiskowych Strategii, konieczna jest również weryfikacja i kontrola raportów o oddziaływaniu planowanych projektów na środowisko, jeśli takowe będą wymagane dla poszczególnych przedsięwzięć na etapie ich przygotowania i realizacji.

10. Braki i trudności

W trakcie opracowywania niniejszej Prognozy oparto się na przyjętych przez organ dokumentach, przyjętych założeniach oraz przekazanych i pozyskanych informacjach.

W ramach analizy zwrócono uwagę na występujące braki i trudności:

1. niedostępność danych na odpowiednim poziomie dokładności regionalnej lub też ich nieosiągalność przy rozsądnym (efektywnym) nakładzie pracy;
2. brak szeregu danych w pełnym zakresie i dla wszystkich okresów i poziomów szczegółowości.

Można jednak stwierdzić, że podczas prac nad Prognozą dysponowano niezbędnymi danymi w celu przeprowadzenia szczegółowej oceny oddziaływania, zaś zebrane i otrzymane od organu dane wyjściowe były pełne i w sposób jednoznaczny umożliwiały ocenę wpływu na otaczające środowisko.

11. Spis tabel

Tabela 1	Skala pomocnicza uciążliwości hałasu	26
Tabela 2	Synteza wariantowej oceny oddziaływania na środowisko	41
Tabela 3	Zestawienie celów/potrzeb ochrony środowiska w procesie przyjmowania Strategii.....	43
Tabela 4	Zestawienie proponowanych wskaźników monitoringu realizacji Strategii.....	48

12. Spis rysunków

Rysunek 1	Obszar oddziaływania Strategii – LGD „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”	14
-----------	---	----

13. Załączniki

13.1 Matryca oceny oddziaływania

LEGENDA

Pozytywne	Wzmacniające (W)	– służące bezpośrednio ochronie środowiska
	Korzystne (K)	– istotnie zwiększające szansę lub tempo minimalizacji oddziaływania na środowisko
	Potencjalnie Korzystne (PK)	– korzyści środowiskowe przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
Neutralne (N)		– nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) pól wzajemnych oddziaływań (ani pozytywnych, ani negatywnych) poszczególnych działań z priorytetami ochrony środowiska;
Negatywne	Potencjalnie Negatywne (PN)	– koszty/negatywne skutki środowiskowe równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy, związane z realizacją inwestycji, jednak ujemny bilans w tym zakresie jest uzależniony od sposobu, lokalizacji lub innych czynników związanych z realizacją danego działania (innymi słowy możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji działania);
	Niekorzystne/hamujące (H)	– realizacja określonego działania, niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie
	Konflikt (F)	– realizacja danego działania niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska, praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia
Czas oddziaływania	Chwilowe (CH)	– oddziaływanie mające wpływ na środowisko w momencie podjęcia inwestycji
	Krótkoterminowe (KR)	– oddziaływanie w czasie trwania inwestycji
	Średnioterminowe (SR)	– oddziaływanie kilkuletnie
	Długoterminowe (DR)	– oddziaływanie kilkunastoletnie
	Stale (ST)	– oddziaływanie ciągłe, dłuższe niż długotrwałe
Rodzaj oddziaływania	Bezpośrednie (BP)	– oddziaływanie bez jakiegokolwiek pośrednictwa
	Pośrednie (PS)	– oddziaływanie przez czynnik pośredni
	Wtórne (WT)	– oddziaływanie powstałe w wyniku zmian, przekształcenia czegoś lub jako następstwo czegoś
	Skumulowane (SK)	– oddziaływanie wywołane wpływem danego rodzaju działalności w połączeniu z innymi obecnymi lub realnymi przyszłymi działaniami

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczenie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej na lata 2014-2023		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	2											
	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD											
	Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD											
	działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podejmować lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
	działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD											
	tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
	tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
	działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
	tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	Rozwój turystyki na obszarze LGD											
	Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD											
	budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK
	budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / SK
	promocja oferty turystycznej obszaru LGD	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	promocja oferty turystycznej obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Znana marka turystyczna obszaru LGD											
	tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD											
	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD											
	działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD											
	działania promujące walory obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania promujące walory obszaru LGD	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania promujące walory obszaru LGD	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	PN	PN	PK

kryteria oceny		oddziaływanie na środowisko										
		ograniczenie emisji do środowiska								zrównoważona gospodarka ene		
Cele i Działania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej na lata 2014-2023		ścieki	podstawowe zanieczyszczenia powietrza	gazy "szklarniowe"	odpady	depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych	hałas	promieniowanie elektromagnetyczne	ograniczenie ryzyka awarii	ograniczenie strat energii	zmniejszanie/ racjonalizacja zużycia energii	zmiana struktury nośników energii
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
	Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD											
	podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzenia wolnego czasu	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
	budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej lub skracają dystans albo czas dojazdu do tych obiektów	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	PN	N	N	N
	budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub kulturalnej	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
	działania ułatwiające mieszkańcom dostęp do usług lokalnych	PN	PN	PN	PN	PN	PN	N	N	PK	PK	PK
		CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK
		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK

Cele i Działania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej na lata 2014-2023	kryteria oceny	zrównoważone wykorzystywanie zasobów							standardy jakościowe			
		energia	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przestrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów	zmniejszanie ekol			
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD												
Rozwój kompetencji mieszkańców obszaru LGD												
	działania edukacyjne zwiększające kompetencje zawodowe mieszkańców obszaru LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
	działania edukacyjne lub doradcze dla osób chcących podejmować lub rozwijać działalność gospodarczą na obszarze LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
	działania wspierające współpracę między podmiotami wykonującymi działalność gospodarczą na obszarze LGD	PK CH / KR / ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK CH / KR / ST / BP / SK	PK ST / BP / WT / SK	PK ST / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK ST / BP / SK	PK CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / WT / SK
Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarze LGD												
	tworzenie lub rozwijanie działalności gospodarczej	PK CH / KR / ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK CH / KR / ST / BP / SK	PK ST / BP / WT / SK	PK ST / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK ST / BP / SK	PK CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / WT / SK
	działania prorozwojowe rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk	PK CH / KR / ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK CH / KR / ST / BP / SK	PK ST / BP / WT / SK	PK ST / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK ST / BP / SK	PK CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / WT / SK
	tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów	PK CH / KR / ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK CH / KR / ST / BP / SK	PK ST / BP / WT / SK	PK ST / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK ST / BP / SK	PK CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / WT / SK
Rozwój turystyki na obszarze LGD												
Spójna i atrakcyjna oferta turystyczna obszaru LGD												
	budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej	PK CH / KR / ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	N CH / KR / ST / BP / SK	PK ST / BP / WT / SK	PK ST / BP / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PK ST / BP / SK	PN CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	PN CH / KR / ST / BP / WT / SK
	promocja oferty turystycznej obszaru LGD	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK
	działania podnoszące jakość usług turystycznych na obszarze LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
Znana marka turystyczna obszaru LGD												
	tworzenie produktów turystycznych obszaru LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
	aktywna promocja walorów turystycznych obszaru LGD	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK
	jednolite oznaczenie marki turystycznej obszaru LGD	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK	N PS / SK
Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru LGD												
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD												
	działania edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
	działania promujące dziedzictwo przyrodnicze obszaru LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
Zachowanie walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru LGD												
	działania promujące walory obszaru LGD	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK	PK PS / SK
		PK	PN	PN	PN	N	PK	PK	PN	PK	PN	PN

kryteria oceny		zrównoważone wykorzystywanie zasobów						standardy jakościowe				
		energia					dostęp do bezpiecznych ekologicznie usług i zasobów			zmniejszanie ekol		
Cele i Działania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej na lata 2014-2023		wzrost podaży energii z OZE	wody	drewna i biomasy	nieodnawialnych surowców i nośników energii	przeźrzeni	stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	poprawa jakości środowiska miejskiego	zaopatrzenie w wodę wysokiej jakości	powiększenie dostępu do bezpiecznych ekologicznie miejsc rekreacji i wypoczynku	odpowiedni stan sanitarny otoczenia	ograniczenie nadmiernego hałasu
1	2	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	rewitalizacja obiektów zabytkowych obszaru LGD	CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	działania wspierające tworzenie produktów lokalnych obszaru LGD	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PN
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	Rozwój społeczności lokalnej obszaru LGD											
	Rozwój aktywności społecznej mieszkańców obszaru LGD											
	podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców obszaru LGD	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	działania integrujące mieszkańców obszaru LGD i rozwijające ofertę spędzenia wolnego czasu	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK	PK
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK
	Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru LGD											
	budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwiają połączenie obiektów użyteczności publicznej lub skracają dystans albo czas dojazdu do tych obiektów	N	N	N	PN	H	PN	PK	N	PK	PN	PN
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub kulturalnej	PK	PN	PN	PN	PK	PK	PK	PN	PK	PK	PN
		CH / KR / ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / SK	ST / BP / WT / SK	ST / BP / WT / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	ST / BP / SK	CH / KR / ST / BP / PS / WT / SK	CH / KR / ST / BP / WT / SK
	działania ułatwiające mieszkańcom dostęp do usług lokalnych	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
		PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK	PS / SK